

د میوو او وزو خارجی پرازیتونه

(External Parasites of Sheep and Goats)

د دی رنځ واقع کیدل
په افغانستان کینی
پیژندل شویدی.

۱. تعریف

متاسفانه په زیاتو برخو کې د دوی موجودیت قابل د فکر دی دوی د وزن اخیستل متاسره او په ډیره اسانی سره د وزن د کموالي سبب کیږی ځکه چه څاروی زیات وخت او انرژي نسبت وهغی ته چه دوی د خوراک له لیاری اخلی مصرفوی. ځینی وخت په فزیکي ډول سره صدمه هم منځ ته راوړی بعضی وخت د دوی په واسطی سره تخریش شوی ناحیه به واز زخمونو بدلیږی چه بیا د ملوث کیدو خطر د ځانه سره لری دا په هغه وخت کی صدق کوی چه د مچ لاروا په جلد باندی ځای په ځای شوی اوسی.

۲. عامل

مختلفی نوعی د مچانو موجودی دی چه دا رنگه ازیت او د څاروی د ازار او ناقراری سبب کیږی ځینی وخت زیات شمیر وینه ذبیبونکی غوماشی په څاروی کی د بدن د وینی د لږوالی سبب کیږی.

ضعیفوالی، د بدن د وزن دلاسه ورکول او د وزن اخیستنه متاسرکیږی. سپړی او مایټس (Mites) یا منچ په دایمی ډول سره د څاروی په وجود باندی ژوند کوی چه د هغوی د موجودیت په صورت کی څاروی همدا ساحه گروی، تخریش او بالاخره په پوستکی کی د زخم د رامنځ ته کیدو سبب کیږی کوم چه بیا ډیر بد رنگ معلومیږی. کنی د میزبان څاروی په وینه باندی ژوند کوی او بیا هغوی د خپلو ساختمانی مشخصاتو سره سم په مختلفو ډلو په نرمو کنو باندی بدلیږی. هغه مچ چه د پسونو په پزه کی ژوند کوی

د اوسټراوېس (*Oster ovis*) په نامه سره يادېږي دا يو پرازيت دی چه هغه د لاروی په مرحله کې د ميرو او وزو د تنفسي مجرا او ساينو سونو د بنديدو سبب کېږي.

۳. انتقال

سپړي او مينج ژوند مخ په وړاندې وړي او دکال د يخني په موسم کې توليد نسل کوي. له يوه څاروي څخه وبل څاروي ته د مستقيم تماس په ذريعه صورت نيسي. نوضرور ده چه د حيواناتو د تراکم او سوليدلو څخه مخنيوی وکړي. د پسونو د پزي مچ د پزي په مجرا کې لاروی اچوی بيا په وړوکي پاکی سپين رنگه لاروی په څير د پزي خاليگاه ته مهاجرت کوي. کله چه لاروا بالغه شوه بيا دوی کریمی رنگ ځانته غوره کوي او بالاخره په ښه تاريخ رنگ بدليږي. کله چه لاروا بالغه شوه د پزي مجرا پرېږدي. لاندې برخي ته ځان رسوي ځوانچه د ننه ننوځي او په حشره باندې بدليږي.

۴. اخته کيدونکي څاروي

دواړه ميږي او وزی ورباندې مبتلا کېږي.

۵. کلينيکي نښي

مبتلا شوی څاروي د خارجي پرازيتونو د موجوديت په وخت کې د هغه د ازار سبب کېږي ځان څټي او يا ئي گروي. ځيني خارجي پرازيتونه په پوست باندې د وچ قشر د پيدا کيدو، د وينتانو د لاسه ورکولو، ستومانتيا، بي علاقه کې، ضعيف والی او کم خونی د پيدا کيدو سبب کېږي.

د پزي د مچ د موجوديت په صورت کې په زياته پيمانه د پزي افرازات جاري وي. په شروع کې رنگ پاک بيا بلغمي او بالاخره چرک لرونکي شکل ځانته غوره کوي او معمولاً نري غوندي د ويني خط پکښې موجود وي. کله چی دغه لاروی خپل فعاليت ته دوام ورکړي بالخصوص په هغه وخت کې چه تعداد ئي زيات وي د پزي د مکوزا د پيروالی سبب کېږي چرک لرونکي افرازات ورسره مل وي او دسيستم تنفسي عمل متضرر کوي. ځيني وخت هغه لاروی چه په ساينوس کې موجود دی نشي کولای چه له هغی څخه را ووزي. بيا هغوی مری او ورو ورو په آهکي موادو تبدليږي او د ساينوسونو (*Sinuses*) د التهاب سبب کېږي. چرک لرونکي التهاب منځ ته راځي چه کله کله مغز ته تيريږي او د څاروي د مړيني سبب کېږي.

۶. غيری معمولی موندنی

کومی خاصی برجسته نښي بدون د زخم د توليد او کم خونی څخه نه ليدل کېږي.

۷. تشخیص

په عمومي ډول سره د زیاتو خارجي پرازیتونو د موجودیت په صورت کې دوی د مختلفو وسیلو لکه جال، دام، گومځی او فورسیپ په واسطه د تشخیص لپاره جمع کیدلی شي. دمینج په خاطر پوستکي گړول کيږي. اکثر خارجي پرازیتونه په اساني سره لیدل کيږي او کیدای شي چه تشریح شويو صفحاتو په کمک وپېژندل شي. بیا هم د مایکروسکوپ استعمال ضروري دی.

۸. درملنه

حشره وژونکي مواد دخارجي پرازیتونو لکه مچان، سپري، مينج اوکني له منځه وړي. په غوټه کولو او يا قوي دواپاشي په استعمال سره ښه نتیجه لاس ته راځي. په ملوټه ساحه کې ميږي او وزی باید وروسته له هر ۳ اونيو څخه وروسته تداوی شي. دغه حشره وژونکي مواد د غوړونو د نمر و د خرابوالي او بالاخره دويلدلو سبب کيږي. د پزی د مچ د منځه وړلو لپاره ایورمیکتین (Ivermectine) ښه درمل پېژندل شويدي.

۹. مخنيوی او کنترول

د ضرورت په وخت کې مختلف ډولونه د حشره وژونکو موادو موجود دی چه استعمال ئي په نورمال ډول سره د څاروي د غوډلي پاکول او د نورو عضوي موادو ليري کول به د مچانو او غوماشو په مخنيوی او کنترول کې خاص رول ولري.

په افغانستان کې د څاریو ساری رنځونه

د ویبستانو دمنځه تلل د خارجی پرازیتونو د موجودیت په وخت کې.

میره ډیزی د مچ د درلودلو په وخت کې.